

УДК 711.4:728

О. З. Главацький,
Національний університет «Львівська політехніка»

АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КРИМІНОГЕННІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ РАЙОНІВ м. ЛЬВОВА

Анотація: на основі отриманої емпіричної та статистичної інформації досліджується питання криміногенності адміністративних районів м. Львова. Визначаються взаємозв'язки між відчуттям безпеки *жителями міста* та реальним станом і комфортністю міського середовища. У контексті даного масштабу висвітлено негативні фактори, що відносяться до вказаної проблематики. Автором розкрито основні архітектурно-просторові характеристики міських районів, що мають негативний вплив на безпеку жителів міста.

Ключові слова: криміногенність, архітектура, планування, безпека, місто.

Постановка проблеми. Феномену вуличної злочинності у розвинених закордонних країнах приділяється значна увага з боку спеціалізованих державних інституцій та багатьох учених з різних областей науки. Особливу увагу займають питання розподілу, групування злочинів на території міста і виявлення причин та умов, які цьому сприяють. Дослідження показали, що розподіл «вуличних» злочинів у містах є неоднорідним, спостерігається їхнє тяжіння до певних місць. Фактором цього може бути асиметрія соціально-економічного розвитку різних частин міста. У даному контексті багатьма закордонними урбаністами та кримінологами, починаючи з 80-их рр. ХХ ст., додатково розглядається фактор міського простору, а саме його архітектурно-планувальна організація.

Питанню зв'язку між злочинністю і архітектурно-просторовою організацією м. Львова приділяється мало уваги. Вплив житлового середовища на криміногенність висвітлені у роботах І. Гнеся [2, 3]. Проте деякі містобудівні аспекти були не враховані з огляду на об'єкт і масштаб дослідження. Значної уваги потребує опрацювання статистики щодо злочинності у різних районах міста. Дослідження в даному аспекті проводилися журналістом газети «Львівська пошта» Н. Тузяком в 2013 р., який склав рейтинг криміногенності міських районів, з детальною статистикою щодо скоєних вуличних злочинів. Він частково визначив деякі проблеми, що мають вплив на безпечність міста [11]. Слід також відзначити роботи соціологів О. Демківа, В. Середи, М. Соболевської та ін. щодо девіантогенних аспектів організації міського простору [4]. Опрацьовані науковцями теоретичні матеріали висвітлюють деякі

соціально-економічні та архітектурно-планувальні характеристики районів підвищеної небезпеки. Проведені ними емпіричні дослідження вказують на певний зв'язок між планувальною організацією міського простору і оцінкою його безпечності та престижності з боку мешканців. Слід наголосити, що вищевказаним питанням займалися люди без фахової архітектурної освіти. Водночас дослідження криміногенності міського простору на макрорівні представниками архітектурних спеціальностей практично не проводилися. Тому **актуальність** дослідження полягає у визначенні зв'язку між архітектурно-просторовою організацією та криміногенністю адміністративних районів м. Львова.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика аналізу злочинності, картографування злочинів описана у роботах закордонних науковців Б. Хілла (B. Hill), Р. Пайніча (R. Paynich), Р. Сантоса (R. Santos) та ін. Питанням розподілу злочинів у міському просторі, вивченням зон підвищеної криміногенності займалися Пол і Патрісія Брантінгеми (P.&P. Brantingham), Д. Екк (J. Eck), С. Шейні (S. Chainey), Д. Кемерон (J. Cameron), М. Лейтнер (M. Leitner). Архітектурно-планувальні характеристики міських просторів, що негативно впливають на кримінологічну безпеку досліджували І. Гнесь, Д. Джекобс, Я. Колкухоун (I. Colquhoun), С. Геассон (S. Geason), П. Вілсон (P. Wilson), Р. Атлас (R. Atlas), Т. Кроу (T. Crowe). Дослідженням криміногенності районів м. Львова займався журналіст Н. Тузяк. Девіантогенні аспекти організації міського простору досліджували соціологи О. Демків, В. Середа, М. Соболевська, Ю. Сорока та ін.

Метою статті є визначення архітектурно-планувальних детермінант криміногенності адміністративних районів м. Львова.

Виклад основного матеріалу. В основі даного дослідження лежить аналіз криміногенності адміністративних районів м. Львова (рис. 1), який здійснювався на основі таких методів: опитування, інтерв'ювання, експертної оцінки, опрацювання кримінальної статистики, картографічний аналіз, натурні обстеження.

Враховуючи поставлені завдання, а також закордонні рекомендації щодо проведення подібних досліджень, автором були надіслані запити в Управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головного управління поліції у Львівській області з метою отримання інформації про кількість зареєстрованих злочинів та адміністративних правопорушень (крадіжка, грабіж, розбій, хуліганство, наркоманія, розпивання алкогольних напоїв, незаконні заволодіння транспортними засобами, спричинення тілесних ушкоджень) у різних адміністративних районах м. Львова за 2013-2015 рр.

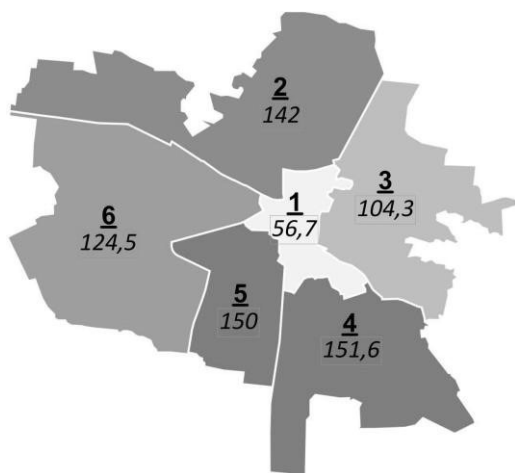

Рис. 1. Адміністративний поділ і кількість населення районів м. Львова. Примітка: у чисельнику - райони: 1. Галицький; 2. Шевченківський; 3. Личаківський; 4. Сихівський; 5. Франківський; 6. Залізничний; у знаменнику: кількість в тис. існуючого населення за 2014 р.

На основі отриманої інформації автором була складена статистика щодо злочинності на 1 тис. жителів по адміністративних районах м. Львова за такими видами злочинів (рис. 2): нанесення фізичних ушкоджень, викрадення автомобілів, хуліганство, розбій, крадіжки, розпивання алкогольних напоїв. Також разом з іншими емпіричними і статистичними матеріалами вдалося комплексно підійти до вирішення даної проблематики.

Виявилося, що найнебезпечніше в Галицькому районі. Враховуючи кількість наявного населення, він є лідером за вказаними видами злочинів. Проте там відбувається найбільший «потік» людей (туристів, жителів з інших районів), відтак показники злочинності у розрахунку на одного мешканця центру перевищують аналогічні цифри з інших районів м. Львова.

Проблема малонаселеності Галицького району постійними жителями може бути однією з причин підвищеної криміногенності. На думку закордонного урбаніста (Дж. Джекобс), у центральних чи ділових частинах міста в яких тотально переважає громадська функція можуть виникати різного роду негативні явища, які погано впливають на злочинність і відчуття безпеки. Зокрема, із закінченням робочого дня чи настанням сутінок дані території стають малолюдними, тобто процес неформального соціального контролю суттєво погіршується в порівнянні з районами зі змішаним використанням території. Функція контролю найчастіше тут здійснюється постійними мешканцями, які найбільше зацікавлені в підтримці спокою і порядку на своїй та прилеглих до неї територіях [5].

Центральна частина м. Львова стає малоприсадною для постійного комфортного проживання. Причинами цьому є зростання кількості туристів, орендних приміщень, офісів, закладів громадського обслуговування, що зумовлюють надмірні потоки транспорту, шумові навантаження, викиди відпрацьованих газів тощо. Існують також проблеми з якістю громадського і напівприватного просторів, відсутністю повноцінної системи обслуговування

та соціально-побутового комплексу для потреб населення. Наслідком цього є скорочення постійного населення, руйнування сусідських спільнот і зменшення контролю над територією малочисельними мешканцями.

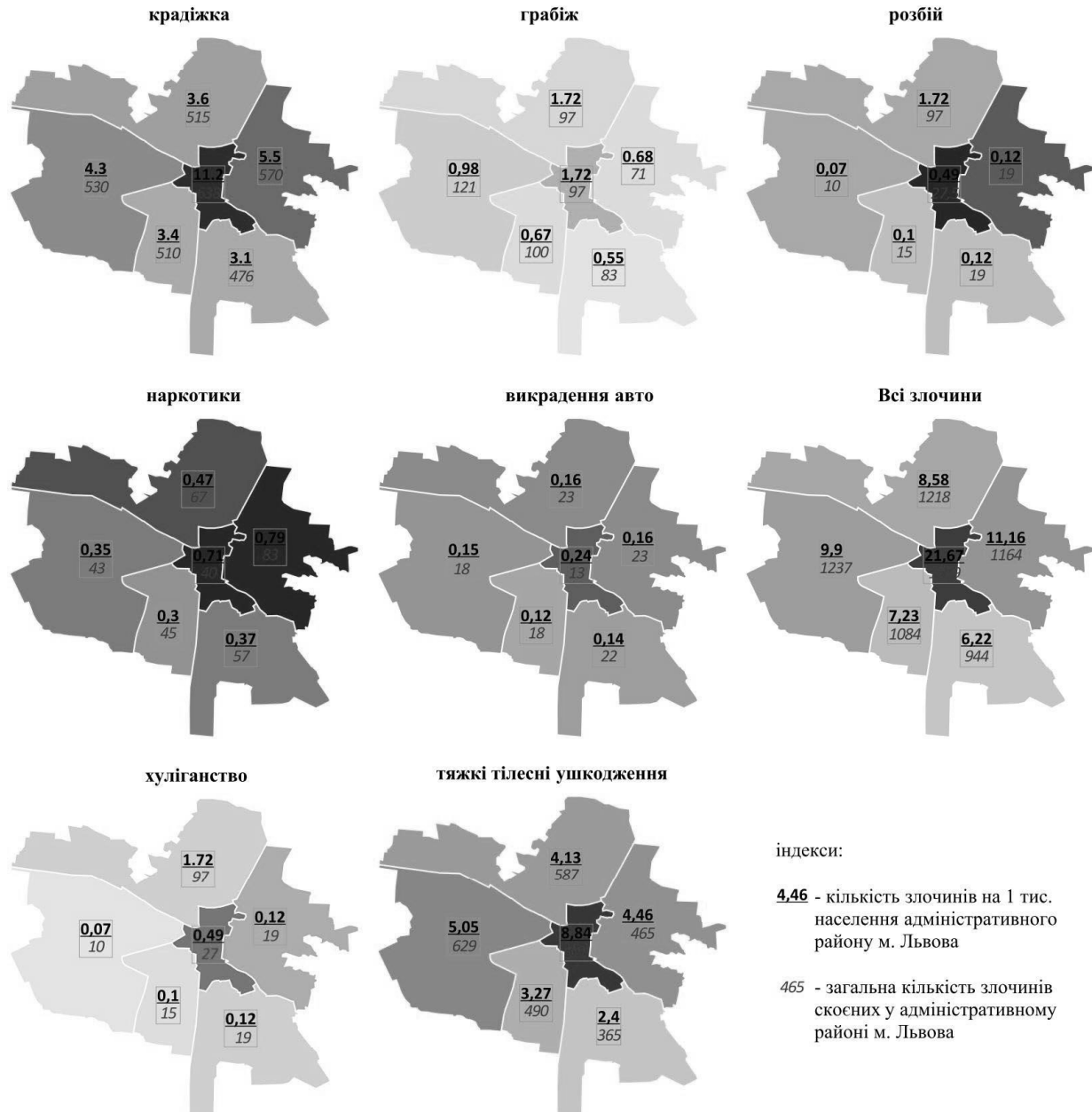

Рис. 2. Статистика злочинності по адміністративних районах м. Львова

Враховуючи вищезазначене, можна виділити ряд недоліків що існують у Галицькому районі м. Львова:

- задовільний благоустрій у внутрішніх подвір'ях: відсутність зелених насаджень, освітлення та місць відпочинку, використання значної території для паркування автомобілів;
- негативний вплив на житлову функцію з боку закладів роздрібної торгівлі, харчування та готельного бізнесу, що створюють підвищений рівень

шуму (відсутність звукоізоляції, шум з вулиці) та відпрацьованих газів (недостатня вентиляція або вивід відпрацьованих газів у повітря);

- надто мала кількість магазинів роздрібної торгівлі, на які існує попит серед мешканців;
- велика кількість орендних приміщень під житлову і громадську функції, що може негативно впливати на стан будинку, оскільки тимчасові власники рідко приділяють даному питанню належну увагу;
- перевантаження громадського простору неконтрольованими літніми майданчиками, які перешкоджають руху пішоходів, створюють колотнечу, що сприяє вуличним крадіжкам;
- негативний вплив автомобільних вихлопів та рівня шуму, інтенсивний рух транспорту (легкові автомобілі, маршрутки);
- недостатнє забезпечення паркінгами, несанкціоноване паркування на тротуарах;
- поганий стан інженерних мереж (автономних котелень, тепломереж, систем каналізації та водовідведення);
- недостатнє освітлення, поганий стан тротуарів і вуличної фурнітури, подекуди занедбані площі і сквери, що можуть стати місцем для збору маргінальних груп і знижувати рівень відчуття безпеки збоку інших;
- недостатня кількість дитячих майданчиків у середмісті та на півдні центральної частини міста;
- подекуди недостатнє використання потенціалу зеленого кільця довкола середмістя;
- обмежений доступ до дитячих і спортивних майданчиків для людей з особливими потребами;

За результатами анкетного опитування представників охорони порядку, а також на думку начальника патрульно-постової служби до проблем злочинності Галицького району можна віднести такі: низький благоустрій і криміногенність багатьох двориків, вхід до яких вільним і можуть використовуватися людьми з девіантною поведінкою; велика кількість нічних закладів обслуговування з продажем алкогольної продукції. У темний час доби кількість людей на вулиці значно зменшується, відповідно погіршується соціальний контроль, тому в деяких провулках, поганоосвітлених чи безлюдних місцях можуть траплятися різноманітні сутички, акти вандалізму, пограбування тощо.

Слід вказати, що проблемою є висока щільність і ширина вулиць центральної частини, яка посилюється їх надмірною автомобілізацією і захаращенням випадковими стоянками та літніми майданчиками. У таких умовах патрулювання і підтримання порядку здійснювати дуже складно,

оскільки можливість швидкого реагування поліції в разі виникнення чи усунення небезпечної ситуації погіршується.

Якщо не враховувати особливу ситуацію, яка склалася в Галицькому районі, то за результатами дослідження (рис. 2) найбільш небезпечними районами є Залізничний і Личаківський; краща ситуація у Шевченківському, Сихівський і Франківський райони відносно інших є найбезпечнішими.

Статистичні дані щодо криміногенності та кількості наявного населення по районах м. Львова за період від 1989 до 2014 років [11], вказують, що між ними існує зв'язок. Сихівський і Франківський мають нижчий коефіцієнт злочинності і більший приріст населення, водночас Залізничний, Галицький і Шевченківський райони – навпаки (табл. 1). Лише у Личаківському р-ні населення впродовж останніх років залишається на стабільному рівні. Водночас статистика щодо природнього приросту за 2013 р. свідчить, що позитивне сальдо між померлим і народженими мають Сихівський (+405) і Шевченківський (+175) райони, Франківський є лідером з природнього скорочення (-324 особи). Таким чином, зростання населення в останньому відбувалося за рахунок переміщення жителів з других районів, а також внаслідок міграції з інших міст. Причинами хороших демографічних показників і рівня злочинності у Франківському і Сихівському районах можуть бути різні архітектурно-планувальні чинники, зокрема: якість житлових умов, сфери обслуговування, транспортна доступність, хороше функціональне зонування тощо. Вони можуть впливати на комфортність проживання і приріст населення.

Таблиця 1

Кількість наявного населення

	1989	2002	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014
м. Львів	790,9	732,8	733,7	734,6	734,0	732,0	729,8	730,3	729,1
райони міста:									
Галицький	75,1	69,6	66,1	60,5	59,6	58,8	58,0	57,4	56,7
Залізничний	143,5	133,0	130,4	127,6	126,9	126,0	125,5	125,0	124,5
Личаківський	104,7	97,0	100,0	102,2	102,7	102,6	102,7	104,1	104,3
Сихівський	158,5	146,9	148,3	151,0	151,4	151,4	151,4	151,5	151,6
Франківський	150,2	139,1	141,9	147,9	148,6	149,0	148,9	149,7	150,0
Шевченківський	158,9	147,2	147,0	145,4	144,8	144,2	143,3	142,6	142,0

Доцільно навести дані щодо вартості 1 м² вторинного житла (житло, яке перепродується) від професійної оціночної компанії «Профоцінка» станом на червень 2016 р. (рис. 3) [13] Як видно з рисунка найбільша вартість житла в

Галицькому районі, з певним відставанням за ним розташовані Личаківський і Франківський. Феномен Галицького р-ну в певній мірі залежить від престижності життя в центрі, естетичним характером сформованого історичного середовища, хорошій транспортній доступності до інших районів, близькості до різноманітних розважальних і громадських установ, атрактивності громадського простору. Личаківський район у свою чергу впритул примикає до середмістя, квартирні будинки в більшості розташовані біля історичного центру чи навколо великих озеленених територій, що є важливим ціноутворюючим фактором.

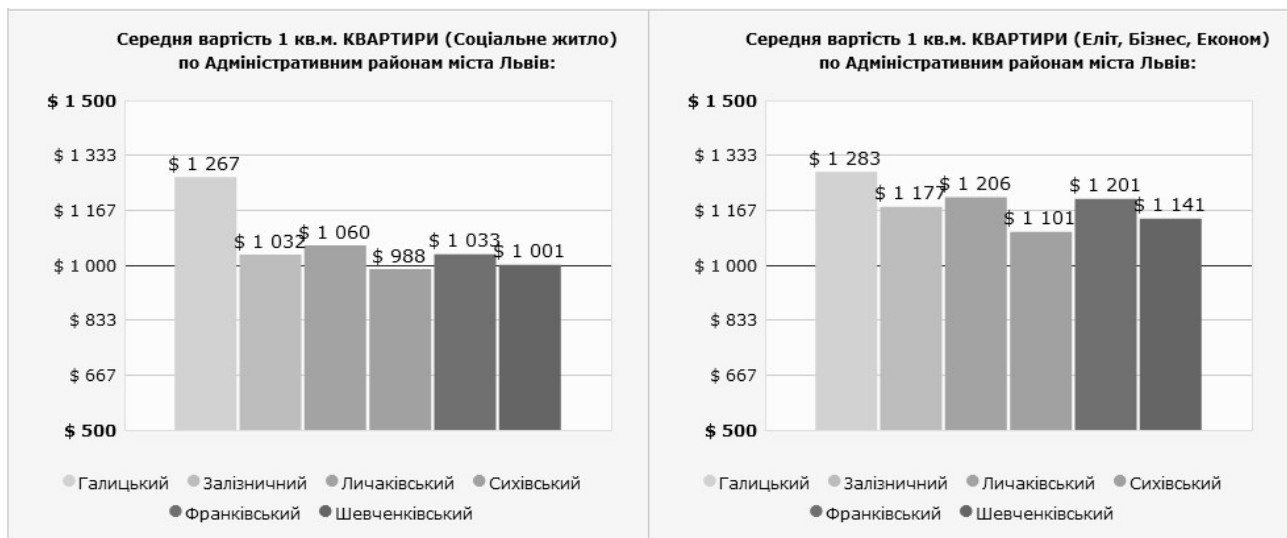

Рис. 3. Діаграма цін на 1 м² квартирного житла по районах м. Львова

У даному контексті гідним уваги є дослідження «Львівська ідентичність» здійснене кафедрою історії та теорії соціології історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка в 2007р щодо безпеки і престижності районів м. Львова (рис. 4) [4]. Вибірка становила 800 осіб. Авторами було виокремлено чотири зони міста: центр, напівпериферія, периферія та межі міста. Кожній з них присвоювалося певне числове значення, де максимальна оцінка (1000 балів) означає найбільш позитивне сприйняття даної зони міста респондентами. Як бачимо, найбільше балів припадає на Галицький район, менше на Франківський, Личаківський і Сихівський райони. Варто зауважити, що значні частини Залізничного, Личаківського і Шевченківського районів виділені як периферія і отримали найнижчі показники безпечності й престижності.

На основі статистичних та емпіричних матеріалів, особливо результатів щодо криміногенності, найкращі показники показали Франківський і Сихівський райони. Можна припустити, що існують деякі фактори, які в цілому роблять їх оптимальними для життя і, як наслідок, краще впливають на безпечність в порівнянні з іншими адміністративними частинами міста.

Зауважимо, Галицький район міста належить до окремої ситуації, і був уже розглянутий вище.

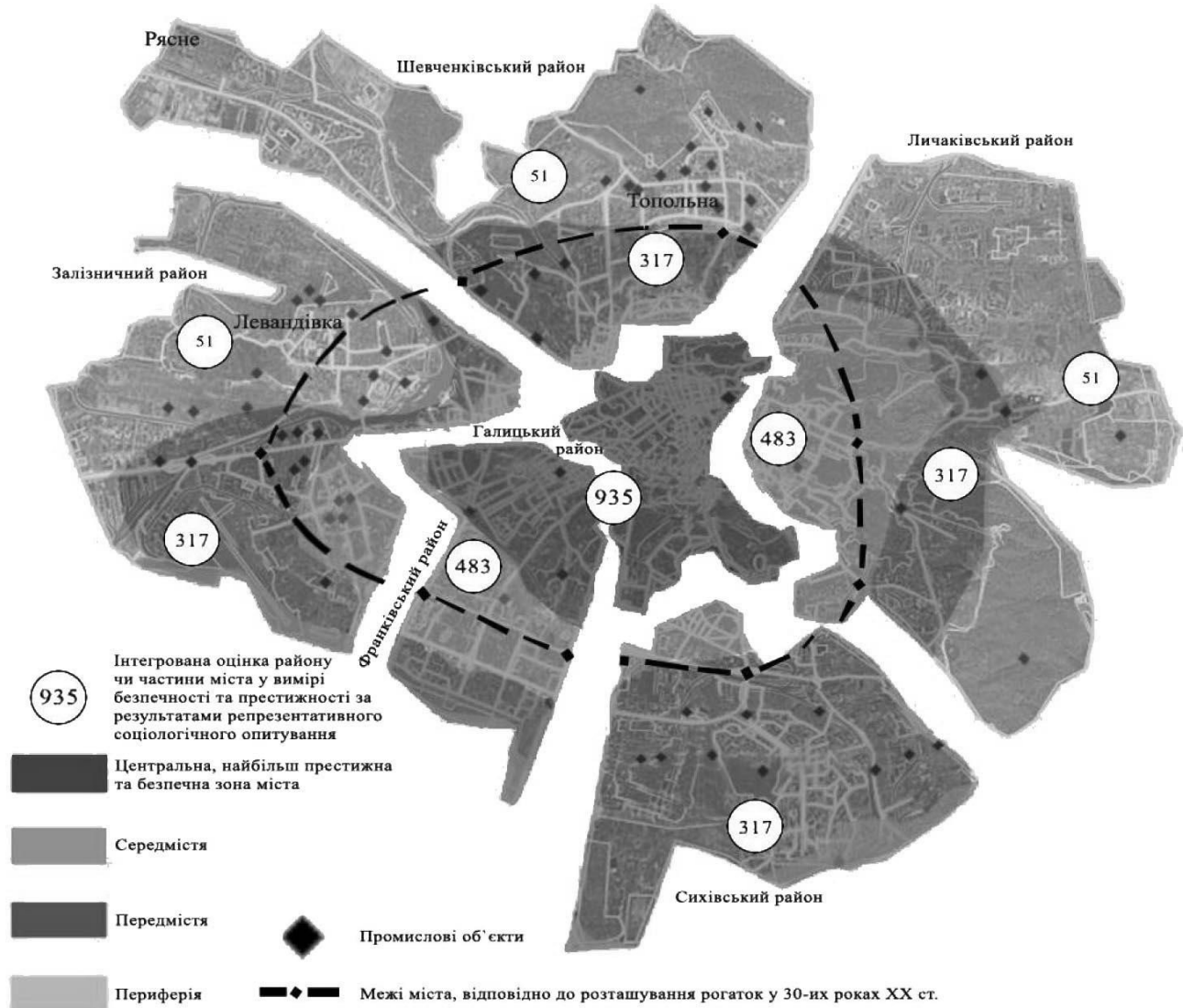

Рис. 4. Накладання фізичного і символічного простору м. Львова за індексом, сконструйованим на підставі показників безпечності та престижності (за О. Демків)

Комплексний аналіз криміногенності районів м. Львова доцільно почати з проблеми соціально-економічної сегрегації населення, що була яскраво виражена у період індустріального розвитку м. Львова в середині ХІХ поч. ХХ ст. На неї сильно впливала містобудівна політика. У той час почав відбуватися процес функціонального зонування міста. Було прокладено залізничні колії, що сформували півкільце навколо м. Львова. Воно проходило спочатку його північними, західними й згодом південними околицями. Нові виробничі території були відокремлені від міста залізницею, а навколо них почали розростатися робітничі поселення, більшість яких припадали на північні й західні приміські зони [6]. Сьогодні це частини Шевченківського (Замарстинів, Підзамче) і Залізничного (Левандівка, Білорогща, Сигнівка) районів. Дані

території мали низький статус, через шкідливі виробничі об'єкти і проблеми з інженерними мережами. Річка Полтва, виконуючи роль міської каналізації, відкрито протікала через північні околиці, чим погіршувала якість життя їхнім мешканцям. Поселення були відірвані від міста не тільки залізничним полотном, яке з півночі проходило по насипу, а й складним рельєфом (Коркумова гора і г. Високий замок). Через низький статус територій на них почала селитися незаможні люди і окремі етнічні групи. Таким чином, були сформовані великі території гомогенного населення з низьким рівнем доходів, які з часом увійшли у склад міста. Історичні джерела свідчать, що там спостерігався підвищений рівень злочинності. Науковець Р. Могитич у своєму рукописі наводить такі слова Ф. Яворівського, – «немає у Львові злочину, який не відбився б луною арештів і розслідування об провулки Замарстинова» [9].

Окрім історико-архітектурних передумов, на думку урбаністів, на безпечність міського простору можуть впливати щільність населення, житлові умови (кількість житлової площі на особу, проектні характеристики осель), розвиненість вулично-дорожньої мережі, особливості функціонального зонування та розміщення окремих територій у містобудівному каркасі міста. З огляду на це, розглянемо відповідну інформацію по районах м. Львова на рисунку 5.

Бачимо, що окрім Галицького району, по усіх критеріях (житловий фонд, частка сельбищної території відносно загальної площі району, щільність населення сельбищної території і житлової забудови, щільність вулично-дорожньої мережі) найвищі показники демонструють Франківський та Сихівський райони. Варто зупинитися детальніше по кожному критерію.

Окремі наукові дослідження показують, що житлові умови можуть впливати на рівень злочинності на певній території. Зокрема, вивченням питання криміногенності у середовищі квартирної багатоповерхової забудови займався науковець І. Гнесь [2, 3]. Ним було виявлено, що забудова, яка має кращі проекти квартир і більше м² житлової площі на особу є безпечнішою. Вказані критерії впливають соціально-психологічний стан мешканців, відтак і на якість життя в цілому. У масштабі району останні показники підраховуються для визначення квартирного житлового фонду. Звідси криміногенність районів з більшим житловим фондом буде нижча. Дане припущення підтверджується на основі синтезу результатів дослідження, що висвітлені на рис. 5-а і рис. 2.

Життєве середовище людини окрім житла включає об'єкти соціально-побутового і культурного обслуговування, освіти, охорони здоров'я, відпочинку і спорту. Усі вони входять до сельбищної території району, що є важливим елементом його функціонально-планувальної структури [8]. На основі інформації щодо її частки відносно загальної площі району (рис. 5-е) і

щільності населення (рис. 5-б), можна судити про кількість території, яка мало чи взагалі не використовується мешканцями для своїх потреб. До неї можуть належати: промислові, комунально-складські території, лісопарки, ліси, залізниці, озеленені території санітарно-захисних зон від об'єктів з певним рівнем шкідливості тощо. Порівнюючи результати на рисунку 5-е і рисунку 2 бачимо, що райони в яких частка сельбищних територій є менша мають вищий рівень злочинності. Можна припустити, що між цими показниками існує зв'язок, тому дане питання потрібно розглянути детальніше.

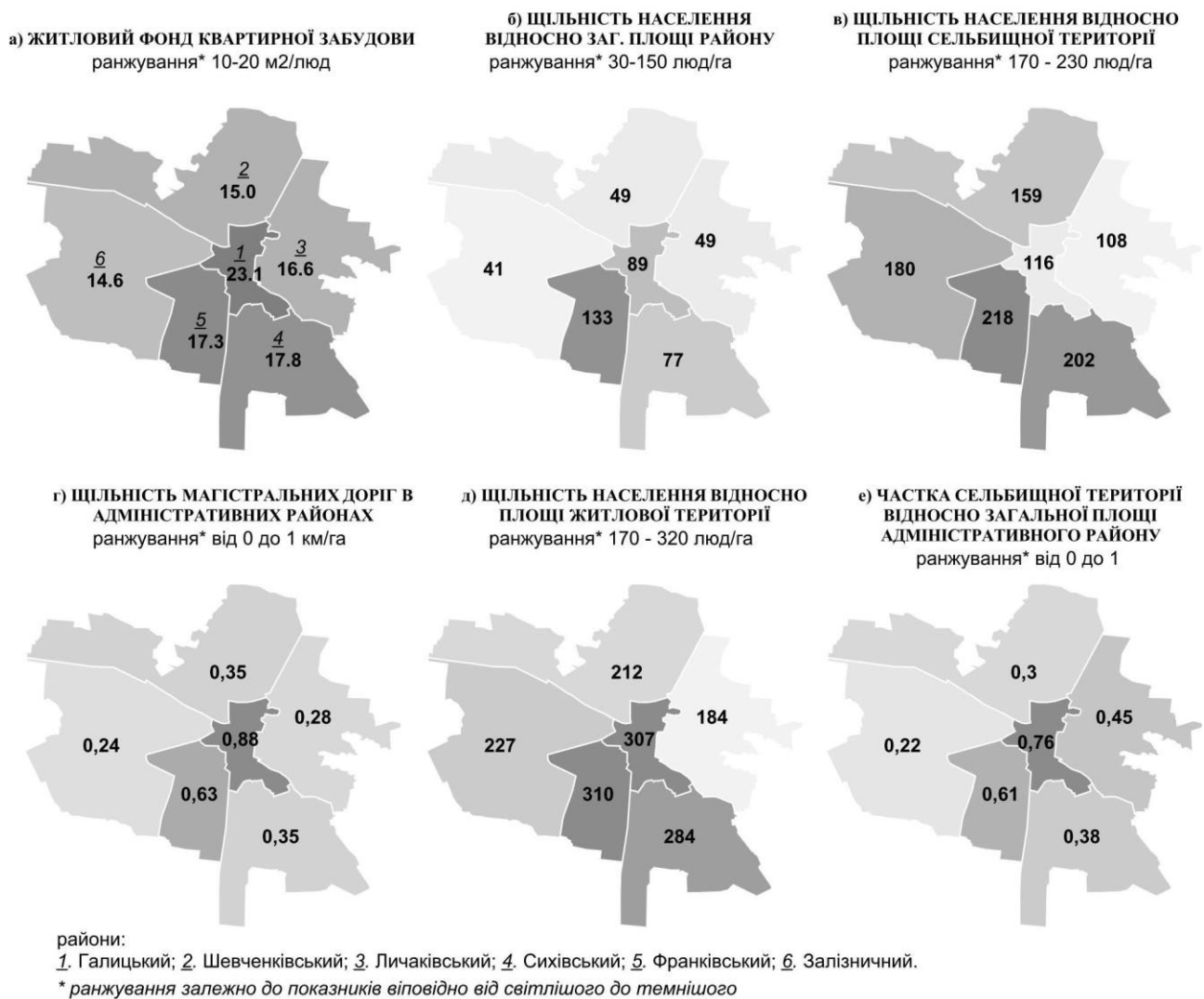

Рис. 5. Аналітичні схеми по адміністративних районах міста Львова

У сучасних умовах скрутної економічної ситуації багато підприємств в м. Львові перестали функціонувати чи знаходяться в кризовому стані. Тому частина населення районів в яких вони розміщувалися втратили роботу і стабільний дохід, що призвело до підвищення рівня злочинності. Також наявність значних виробничих територій може погано впливати на престижність району. Історично склалося, що у північній та північно-східній

частині м. Львова сформувалися великі виробничі об'єкти, робота на яких не потребувала високої кваліфікації. Їх робітники жили не далеко від місць прикладання праці. Тому проблема соціальної однорідності населення не була виправлена, що, як бачимо з результатів дослідження могло мати вплив на безпеку. Зокрема, варто згадати дослідження Ф. Трешера, який виявив, що злочинні молодіжні субкультури зосереджені у районах міста з найвищими показниками неповних сімей, безробіття, багатоквартирних будинків, користувачів програм соціального захисту та найнижчим рівнем освіти [12].

У просторовому аспекті в часи глибокої економічної кризи території багатьох виробничих об'єктів деградували, утворилися закинуті споруди і пустирі. Проблему також становлять озеленені території санітарно-захисних зон, що прилегли до промислових територій, залізниці тощо. Вони необхідні по чинним нормам, щоб відділити окремі сельбищі території від негативного впливу останніх, проте є сильно зарослими і засміченими. Таким чином, у деградованих чи перехідних просторах у яких повністю відсутній соціальний контроль можуть формуватися банди чи маргінальні групи.

Головні містобудівні причини даної проблеми полягали у надмірній концентрації виробничих об'єктів на певних територіях, що було наслідком індустріально-функціонального зонування і утворення виробничо-сельбищних зон [6]. Їх відірваність від міської тканини штучними і природними об'єктами, погана транспортно-пішохідна доступність уповільнюють економічний розвиток, розривають соціальний зв'язки. Зазначені фактори зумовлюють формування в очах міських мешканців образу «чужинця», неблагополучності даних територій, що з часом починає формувати судження що у них небезпечно [4].

У даному контексті Франківський район має певні переваги порівняно з іншими, його більшу частину займає сельбищна територія (більше тільки в Галицькому р-ні). Процес індустріалізації там був не такий інтенсивний, водночас у ньому розміщена велика доля високотехнологічних підприємств, науково-дослідних інститутів, робітники яких мали високий рівень освіти. Серед них багато оселилося в даному районі. У сучасних умовах наукоємні, високоточні виробництва і проектні інститути, є цінними і інвестиційно привабливими, тому зберігаються згідно рішення генерального плану м. Львова.

Як бачимо різні характеристики населення певного району за рівнем освіти соціально-економічними, культурними особливостями, етнічним складом можуть впливати на його безпечність. Вони опосередковано залежать від містобудівної політики. Проте спеціалістами з архітектури закладаються показники поверховості та щільності населення, які є основою для розробки

планувальних рішень. За О. Ньюманом та А. Колеман багатоквартирна житлова забудова високої щільності негативно впливає на певні соціальні процеси, що в свою чергу підвищують небезпеку [12]. Соціолог Л. Вірт писав, що в умовах інтенсивної урбанізації виникає анонімність спілкування, зменшується соціальна роль сім'ї і сусідської громади, переважають вторинні, формально-рольові, відносини, зменшується роль традицій і послаблюється соціальна солідарність [7]. Щоб створити умови для розвитку здорових і безпечних громад данською житловою політикою рекомендується обмежувати кількість квартир максимум до 20 на секцію, при оптимальній кількості в 10. Водночас, як показує досвід Лос-Анджелеса, надто низька щільність, теж створює ряд серйозних проблем. Оскільки на великій території малочисельним жителям важко здійснювати контроль і забезпечувати порядок [12].

Повертаючись до результатів дослідження бачимо, що Сихівський і Франківський райони мають найвищі показники щільності населення сельбищної території (рис. 5-в) і, зокрема, житлової забудови (рис. 5-д), яка сформована компактніше в порівнянні з іншими адміністративними частинами міста. Водночас, житлові території Личаківського, Шевченківського і Залізничного районів є розчленованими існуючим озелененням, окремим виробничими об'єктами, геоморфологічними умовами. Багатоповерхова забудова цих районів має окремі вставки садибної забудови. Відповідно до існуючого стану окремих територій Львова, на стику зон з різними функціями можливі конфлікти, про що свідчить аналіз зв'язку між виробничими і сельбищними територіями. Дані фактори можуть негативно впливати на кримінологічну безпеку районів з фрагментованою житловою забудовою.

Франківський і Сихівський райони (окрім Галицького) мають найбільшу щільність магістральних вулиць (рис. 5-г). У випадку компактного розселення жителів району і наявності ефективної транспортної мережі утворюється розвинена система об'єктів громадського обслуговування, з хорошою доступністю та радіусами обслуговування. Це у свою чергу підвищує якість життя і комфортність Франківського і Сихівського районів у порівнянні з іншими.

Розвиненість і щільність вулично-дорожньої мережі є ще одним фактором, що впливає на криміногенність. Райони з хорошими транспортними характеристиками мають більшу інвестиційну привабливість. При вулицях зазвичай формуються заклади громадського обслуговування, які при правильній адміністративній політиці можуть позитивно впливати на криміногенність. У масштабі району висока щільність магістральних доріг прямопропорційна рівню транспортного зв'язку окремих його територій з містом. Завдяки розвиненій системі магістральних доріг Франківський район

найкраще інтегрований в транспортну систему м. Львова, і з огляду на дослідження має менший рівень злочинності. Проте проведені нами дослідження щодо розподілу злочинів в просторі міста вказували на негативний вплив магістральних вулиць на його криміногенність [1]. Синтезуючи результати обох досліджень, можна зробити висновок, що негативний вплив можливий, але він більше залежить від архітектурно-просторових характеристик вулиці і проявляється на місцевому рівні. У масштабі району щільність вулично-дорожньої мережі, її інтегрованість в транспортну систему є позитивним фактором кримінологічної безпеки.

Як бачимо, аналіз деяких укрупнених містобудівних показників і криміногенності по кожному з районів м. Львова вказує, що між ними існує зв'язок. Водночас проблема Галицького району, зважаючи на його особливий статус, потребувала окремого вивчення. Оскільки він охоплює більшу частину середмістя, яке є центром міського життя і туризму.

Висновки. Дослідження криміногенності адміністративних районів м. Львова було проведено на основі значної кількості емпіричної та статистичної інформації. До неї належать: підготовлені автором матеріали щодо рівня злочинності з розрахунку на тисячу постійних мешканців по міських районах; аналіз деяких містобудівних характеристик даних частин міста; соціологічні дослідження відчуття безпеки і престижності міських районів; статистичні дані щодо зміни чисельності населення і цін на вторинному ринку по районах м. Львова.

На основі комплексного підходу було виявлено, що Галицький район міста є найпрестижнішим і найбезпечнішим на думку мешканців, проте там найвищі показники злочинності. Враховуючи його особливий статус, аналіз проблем даного району проводився окремо. До основних можна віднести: малу чисельність постійного населення, яке скорочується; велика кількість негативних факторів, що перешкоджають формуванню активних і здорових сусідських спільнот; недостатній благоустрій деяких громадських і дворових просторів; конфлікти між громадськими і приватними просторами; високощільна забудова і вузькі вулиці; велика кількість об'єктів громадського обслуговування з продажем алкогольних напоїв; надмірні шумові й транспортні навантаження.

Щодо інших районів, то найкращі показники мають Франківський і Сихівський, нижчі – Личаківський, Шевченківський і Залізничний. Дослідження показало, що на макрорівні криміногенність району може залежати від рівня його комфортності та престижності. У планувальному аспекті це проявляється у компактності й цілісності житлового середовища, хорошій доступності до об'єктів громадського обслуговування, щільній

транспортній мережі та хорошими зв'язками з іншими міськими районами, домінування сельбищних територій у структурі даних адміністративних частин міста.

Негативними факторами районів підвищеної кримінологічної небезпеки є: гомогенність населення, яке може мати історичні передумови; жорстке функціональне зонування; наявність великих деградованих виробничих і озелених територій, у яких відсутній належний соціальний контроль, відірваність окремих фрагментів чи цілих районів від міської структури, задовільне транспортне сполучення з містом; наявність границь між зонами різного функціонального призначення чи виду забудови; фрагментарність житлової забудови району.

Дані фактори негативно впливають на формування соціальних контактів між жителями міста, створюють образ «чужих» і неблагополучних районів. Вказані проблеми зменшують відчуття безпеки і престижність даних частин міста, що впливає на якість життя їх мешканців.

Список використаних джерел

1. Главацький О. З. Архітектурно-планувальні детермінанти зон підвищеної криміногенності великого міста (на прикладі м. Львова) / О.З.Главацький // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник, вип. №60. – К.: КНУБА, 2016. – С. 46-62.
2. Гнесь И. П. Этажность жилой застройки как детерминанта антисоциального поведения жителей микрорайона / И. П. Гнесь // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: збірка наукових праць вищих навчальних закладів художньо-будівельного профілю України і Росії. – Харків, 2008. – Випуск 1/2. – С. 296 - 299.
3. Гнесь І.П. Чи існує оптимальне рішення проблеми реконструкції типової житлової забудови 60-70 рр. / І. П. Гнесь // Містобудування та територіальне планування : наук.-техн. збірник. – К. : КНУБА, 2009. – № 33. – С. 69-83.
4. Демків О. Девіантогенність міського простору : історична вкоріненість та рецепти подолання // Соціологія міста: навчальний посібник / [О. Б. Демків, Л. В. Малес, В. В. Середа, М.О. та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої. – Донецьк: «Ноулідж», 2010. – 464 с.
5. Джекобс Д. Смерть и жизнь больших американских городов / Д. Джекобс ; [пер. с англ. Л. Мотылев]. – М.: Новое издательство, 2011. – 460 с.
6. Іваночко У. І. Урбаністичні трансформації Львова підавстрійського періоду (1772-1918) / У.І. Іваночко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Архітектура». – Львів, 2004. – № 505. – С. 178-188.
7. Казанцев В.И. Социология города: учебно-методическое пособие / В. И. Казанцев, М. Г. Светульников. – Ульяновск: УлГТУ, 2004. – 140 с.

8. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень: ДБН 360–92**. – чинний від 19.04.2002. – Офіційне вид. – К.: Держбуд. України. – 136 с.
9. Могитич Р. Історична довідка до містобудівної документації: «Проект детального планування території у межах вулиць Замарстинівської – Хімічної - Чорновола – Дашкевича» / Р. Могитич ; кер. авт. кол. Ю. Столяров. – Львів: Містопроект, 2015-2016 рр. – С. 12
10. Статистичний щорічник міста Львова за 2013 рік [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Львівській області. – Львів: Обл.-вид, 2014. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/publ/archive_publ.php?y=2014&y1=01&ind_page=archive. – Назва з екрану.
11. Тузяк Н. Кримінальне чтиво-2013 / Н. Тузяк // Львівська пошта. – 2013. – 27 червня. – С. 4.
12. Colquhoun I. Design Out Crime : Creating Safe and Sustainable Communities / I. Colquhoun. – L. : Routledge, 2003. – 344 p.
13. Житлова нерухомість: квартири (вторинний ринок) м. Львів [електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : http://www.profocinka.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=42. – Назва з екрана.

Аннотация

В данной статье на основе полученной эмпирической и статистической информации исследуется вопрос криминогенности административных районов г. Львова. Определяются взаимосвязи между ощущением безопасности жителями города и реальным состоянием и комфортностью городской среды. В контексте данного масштаба освещены негативные факторы, относящиеся к указанной проблематике. Автором раскрыты основные архитектурно-пространственные характеристики городских районов, имеющих отрицательное влияние на безопасность жителей города.

Ключевые слова: криминогенность, архитектура, планирование, безопасность, город.

Annotation

In this article on the basis of received empirical and statistic information the question of the crime of Lviv administrative districts are researched. The relationships between the real state and the security feeling of Lviv residents are defined. In the context of the given area the negative factors, belonging to the mentioned problems, are highlighted. The author reveals the main architectural and spatial characteristics of urban areas, which influence the criminological security negatively.

Keywords: the crime, architecture, planning, safety, city.